

Posudek vedoucího diplomové práce Terezy Huspekové

„Field of Ritual: A Case Study on the Role of Space in Daily Temple Ritual of Gaudīya Vaiṣṇavism“

předkládané v roce 2009 na Ústavu filosofie a religionistiky FF UK

Práce Terezy Huspekové vychází z terénního výzkumu, která autorka na podzim 2007 prováděla v gaudíjském višnuistickém chrámu v jižní Kolkatě. V první části charakterizuje stručně nauku gaudíjského višnuismu, shrnuje dějiny chrámu, a především podává podrobný popis denních chrámových rituálů. V části druhé se pak pokouší tyto rituály interpretovat, a to zejména s ohledem na to, jak zacházejí s posvátným místem. Rámec jejího výkladu tvoří teorie Terence Turnera, v jehož pojetí umožňuje náboženství svým praktikantům předávat synchronní systém sdílených kategorií, zároveň však dokáže reagovat i na tok běžné diachronní zkušenosti a nabízí nástroje, které nespořádané každodenní události pomáhají začlenit do ideálního synchronního rámce. Turner tento pohled rozvinul na mýtu, Tereza Huspeková jej ale stejně snadno dokáže aplikovat na rituál. Ten sice při denních gaudíjských obřadech na rozdíl od mýtů nevytváří žádné konfliktní chaotické situace, které by následnou sérií strukturálních transformací proměňoval v řád, méně nápadnými metodami nicméně dosahuje podobného účinku: umožňuje prostřednictvím rituálního místa, předmětů a úkonů artikulovat normativní kategorie gaudíjského višnuismu, přičemž tak činí způsobem, jenž takto ustaveného synchronního rámce dokáže flexibilně začleňovat každodenní zkušenost gaudíjských praktikantů. Jak přesně to dělá, se autorka za pomoci řady současných koncepcí rituálu snaží podrobně vysvětlit v kapitolách 4.2–4.3.

1) *Struktura argumentace (5 bodů)*

Práce je obecně velmi přehledná a dobře strukturovaná. V deskriptivní části mi připadal nepřiměřený pouze neuvěřitelně podrobný popis *ārati*, který dokáže do konce dočíst asi jen ten nejskálnější fanoušek této panindické rituální praktiky. Vzhledem k tomu, že v interpretační části je *ārati* interpretováno vždy jen ve velmi hrubých obrysech (vměstnaných zpravidla do jediné věty), připadá mi precizní desetistránkové líčení všech jeho dílčích detailů jako zbytečný luxus.

Interpretační část se nechte vždy úplně nejsnáze, je to nicméně do velké míry dáno velkou složitostí a abstraktností teorií, s nimiž autorka pracuje. Zejména argumentaci v kapitole 4.2 jsem sám dokázal sledovat jen s vypětím všech sil, neboť teorie komunikace Güntera Thomase, na níž tato kapitola stojí, vskutku není z nejjednodušších a autorčino zhuštění již tak dosti komplikované Günterovy koncepce čtenáři situaci nijak neusnadňuje. Popravdě řečeno jsem si místy kladl otázku, zda je tato míra složitosti opravdu nutná a zda by se týž základní pohled na rituál a fungování komunikace v něm nedal stejně dobře vyjádřit pomocí nějaké jednodušší teorie. Základní myšlenka, kterou Thomas do takových detailů rozpracovává, je v mnohem prostší formě obsažena již v klasickém Rappaportově článku „The Obvious Aspects of Ritual“ a sám jsem se při četbě několikrát přistihl, jak si Thomasovu složitou koncepci v duchu překládám do jednodušší Rappaportovy. Tyto pochybnosti nicméně nelze pokládat za opravdové výtky proti autorčině metodologickému postupu; jsou spíše známkou mých obecnějších pochybností o směru, jímž se dnes ve světě studium rituálu ubírá.

2) *Formální úroveň (8 bodů)*

Po formální stránce nelze práci nic závažného vytknout (coby neindolog ovšem nejsem schopen posoudit přepisy bengálských výrazů). I jazykově je bez výraznějších nedostatků: autorčina angličtina je velmi solidní, a byť se v ní sem a tam pár chyb najde, jejich množství je zanedbatelné.

3) *Práce s prameny (8 bodů)*

Základním pramenem je v tomto případě autorčin terénní výzkum, o jehož důkladnosti nelze mít pochyb. Tereza Huspeková mohla těžit ze své znalosti bengálštiny a je zřejmé, že v prostředí jihokolkatského gaudíjského chrámu se zorientovala více než dobře.

Žádné výhrady nelze mít ani k její práci s písemnými prameny. Autorka se dobře orientuje v nejnovější světové sekundární literatuře věnované teoriím rituálu a při rozboru gaudíjských nauk se opírá i o kvalitní literaturu indologickou.

4) *Vlastní přínos (8 bodů)*

Práce rozhodně není jen kompilátem ze současné sekundární literatury, ale představuje naopak originální příspěvek k současným diskusím, který svým přínosem bohatě překračuje běžné nároky kladené na diplomovou práci. Zejména propojení málo známého Turnerova přístupu, původně vyvinutého pro mýtus, se současnými rituálními teoriemi, je nepochybně podnětné a přínosné.

5) *Obecný přesah práce (8 bodů)*

Přestože práce rozebírá velmi specifické a úzce vymezené téma (denní obřady v jediném bengálském chrámu), činí tak způsobem, který je rozhodně zajímavý pro každého, kdo by se rituálem chtěl zabývat i kdekoli jinde. O obecném přesahu proto nelze mít pochyb.

Z výše uvedeného hodnocení je patrné, že práce Terezy Huspekové je velmi kvalitní a zaslouží si být hodnocena jako *výborná*.

Radek Chlup, PhD.

V Praze, 15. 5. 2009